

Contra temptationes discordie in
pacabilitatis dissensionis et alias q
pace turbare solent ¶ **623.**

Dominus Ihs. xps. Joh. 12. Pa
ce mea relinquo vobis: pace mea
do vobis. **Mat. v.** Si pacifici: qm fi
lij dei vocabuntur. **Deut. xv.** Si acces
seris ad oppugnanda ciuitate: offeas
eis p'mu pace. **Mat. x.** In qmumqz
domu intraueritis p'mu dicite: Pax
huic domui: et si fuerit ibi fili' pacis
requiescet sup ea pax v'ra: sin aut. ad
vos v'z ta q' fr'es vt raba' d'r. reuertet.
Ysa. 28. Non est pax impijs d'r d'ns.
Eze. 13. Deceperunt populum meudi
cetes pax pax et non erat pax. **Luc. 2.**
Pax in tra hoibus bone voluntatis.
Joh. 14. Stetit ihs in medio discipu
lor suoz et dixit eis: pax vobis. **Et i**
fm. pax vobis. **Heb. 12.** Pace seqm
ni cum omnibus et sanctimoniam: h'e
q nemo videbit deum. **Rom. v.** Iustifi
cati igit p fide pace habet ad deum.
Rom. 12. Cum omnibus hoibus pace ha
bentes quatu ex vobis e' ac. **Ps. 119.**
Cum his q oderunt pace etia pacifici.
Aug. Tale bonu est bonu pacis: vt
in rebus creatis nil gr'osi' solet au
diri: nichil delcabile' percipi: et nil v
tilius possidei. Sp'us em huan' n'us
q' viuificat mebra n' f'ueint vnitatis
sp'us scis nuq' viuificat ecclie mem
bra si no f'ueint in pace vnitati. **Iho.**
Infelix p'p's dei no p't in bono h're ta
tam p'cordia: qnta mali h'nt in malo.
Greg. Si dei vocatur filij q pace fa
ciunt: pauldubio sathae s'nt filij q ea
p'fundunt. Vex nemo vi's suas i pa
ce cognoscit. Si ei bella desunt: v'utu
exp'meta no p'dunt. Vn cu p' re tre

na pax a corde ai primo scindit: h'q
do apparet qz res plusq' p'ri' amat.
Hilari. In tantum h'iane pacis xps
studuit p'cordie. vt vnitatis meito o
nia q a deo p'ceda s'nt i'p'ceda esse
cofirmet: et vbi duo vel tres pai spi
ritu et voluntate colla s'nt: ibi se medi
um eoz pollice at' futu'z. **Ieo papa.**
Tunc e' vera pax hois et vera liber
tas: quando et caro animo iudice re
git. et anim' deo p'side gubernat. **Hec**
e' vera pax: a dei voluntate no diuidi
et i his q soli' dei s'nt delcari. Quando
em sensualitas nulla parte resistit
voluntati et voluntas nulla pte p'tra
dicat r'o'it'ne e' serenitas metis et tunc
e' regim' dei. **Cassiodor.** Pax e' p'or
d'atu in bono animoz ordinata tra
q'llitas. **Hoc** e' p'cordia h're cum mo
ribus p'bis a litig'ne cum vicijs. Pax
falsa cu conscientia semp litigat: vir
atur int'fsecus: et cum hostem no ha
beat seci' decertat. **Sed** vera pax e'
qua apostol' p'cipit dicens: habeatis
vinitate sp'itus in v'iculo pacis. **Rec**
inueni p't forma exp'ssior co'f'atiois
angelice: q' vinitas socialis: morum
honestate vestita. **Augustin.** Pax
est serenitas metis: q'llitas animi.
simplicitas cordis: vinculu amoris.
p'fortium caritatis. **Hec** est q' s'itates
collit: bella compescit: iras comprimit:
superbos calcat: humiles amat: dis
cordes sedat: inimicos concordat.
Cunctis est placida: nescit extollit
cit inflari. **Hanc** qui accepit teneat.
qui perdidit i'petat: quoniam qui in
eadem non est inuetus. a patre ab
dicatur. a filio exheredatur: nichil
ominus a spiriau sancto alienus.

efficitur nec ad hereditatem domini potest peruenire: quod testamentum pacis noluerit observare. **N**on secundum sancti thome sunt divisa vicia et peccata que contrariant bono pacis: quod quidam sunt in corde. quidam in ore. quidam in opere. **T**antum siquidem est bonum pacis: ut ubi pax est ibi deus et converso. **E**st etiam securum in pace servare deo et facilius converso. **N**on est ergo mirum: quod diversas septuaginta antiquorum hostis contra ipsam parat. **P**rimo igitur seminare conat discordiam: per quam auferre solet concordiam et pacem. **D**ifferunt namque inter se. **N**am concordia potest esse tantum inter bonos quam malos. **P**ax autem non nisi inter bonos. **S**ed nunc loquimur de concordia ordinata. adhuc differunt a pace: quod concordia est tantum ad alterum: pax autem ultra hoc requirit etiam quietem in seipso. **U**nde augustinus dicit. quod pax sit tranquillitas ordinis: quod in hoc consistit quod omnes motus appetitui in uno homine concordent. **P**otest ergo concordia stare cum timore vel damno. **P**ax autem non est si cum omni complacencia et quiete. **E**t inde est quod omnia paces appetunt. **E**t per prius remotioem eorum que impediunt pacem: quod omne appetens appetit tranquille et sine impedimento peruenire ad id quod appetit. **H**ec autem concordia et pax sunt effectus caritatis. **Q**uia enim diligimus deum ex toto corde. inde oritur vera pax: quod primum sit nobis ipse. inde concitatur concordia. **I**n quantum enim vult implere voluntatem primi sicut suipsum. qui unum cor efficit cum eo. **U**bi secundum tullium amicorum idem est velle et nolle. **H**oc autem totum discordia tollit. **Q**uia enim hominem quo ad seipsum turbat: pacem aufert. **Q**uia etiam a primo disse-

tire facit: concordiam dissipat. **E**t ideo discordia est peccatum mortale ex genere suo: licet primi motus eius sint venialia propter imperfectionem actus. **N**on est quod directe contrariet caritati. **N**emo enim delectatur scienter et ex intentione dissentire a bono domino et a bono proximo. in quo tenetur consentire: secundum illud romani 12. **U**nusquisque primo suo placeat in bonum. **E**t 1. cor. 13. **S**ine offensione estote ecclesie dei: sicut et ego per omnia omnibus placeo non querens quod michi utile est. sed quod multis: ut salvi fiant. **H**ec tamen intelligi debent sic. quod si in aliquibus leuibus rebus a opinionibus probabilibus dissensio fiat. non est peccatum caritati: quod pax non est concordia opinionum. sed voluntatum. **U**bi etiam absque placencia probabile bonum queritur ibi videtur quod si suo sensu habundat permittit: nisi forte scandalum pusilloz faciat. **D**e illis autem idcirco tibi qui putat sic vel aliter fieri. perfecti debent cedere humiliter sensui alteri: quod proprium voluntati immiti. maxime si verisimiliter ex hoc faciat ruina vel turbam proximi: secundum illud romani 12. **D**ebemus nos firmiores ibi cillitates infirmorum sustinere et non nobis placere. unde quod si quis non prius suo placeat in bonum ad edificationem. **E**t enim non sibi existis placuisse: sed sicut scriptum est. **I**mpropria impropria tibi ceciderunt super me. **E**t notandum quod hoc verbum sumo studio obseruatum fuit a sanctis patribus: intantum quod nonnunquam sancta concordia sanctior est discordia: inquit ipsos genuerit. quoniam videtur neutrum ipsorum suam voluntatem vel ex tantillo alteri imponere voluit: ut saltem manu prius ad precipiendum cibum extendere sentiret. **E**xemplum glossum de hoc habetur in paulo prius heremita et sancto anthonio.

alijs plurimis scis ac deo dignis vi-
ris. **U**erz ad tollendū minū fastidi-
um qd ex hac pscā caritate et humi-
litate crebro gnabat. sū patres co-
acti fuerūt sacis regulas statuē: ne
occasione boni oriret mala. **Q**uas tñ
regulas qdā nō intelligētes: crebro
eas cōtra pacis bonū militatē cogūt.
Magni ergo meiti est delicate scām
pccordīa obseruare. oēm qz dissensionis
occasione vitatē: qz sepius ex minia
scintillula offēhois. gnāt maxim⁹
ignis pialose pccationis. **S**icut em̄
pue res sū seculares sū spirituales cō-
cordia crescūt: sic maxime discordia
dilabunt: vt dē salustius. a p⁹ eum
ierom⁹. **I**n aīa siquidē turbata nich
il gēie residere potest. **P**ost istā autē
discordiā semel admissā si non statim
reiciat. sequit displicētia: p⁹ displi-
cētiā amaritudo q̄ est radix veneno-
sa sur sū germinās: p̄ quā multi inq̄
nātur si statim eradicata nō fuerit.
Nā subito erūpit virgultū mortifere
suspitionis. q̄ directe etiam caritati
contrariatur: et ideo quādo in tantū
pccedit qd alijs ex leuib⁹ iudicijs p-
cto vult dare difficiuā sīmāz de mali-
cia altius. inq̄uib⁹ pccis: tūc ē pccm
mōrle. **I**lla at̄ q̄ ita orit vt dubitatē i-
cipiat de bonitate alie⁹ ex leuib⁹ iudi-
cijs. a ibi sistat. ē vialē et leue pccm:
pccet em̄ ad tēptacōez huanā sine q̄
vita ista nō ducit. sic dē i glō. i. cor. 8.
sup illd. **N**olite aī tēp⁹ iudicare.
Si ergo suspicōes vitatē nō possu⁹ qz
hōies sum⁹: iudicia tñ id est diffiniti-
uas firmasqz sīnas pccatē dēm⁹. **P**⁹
suspicioez seqt idigētio. puipeho. pccp-
tus. a pūter vilipēho pxi. q̄ oīa itus

in corde adhuc latet: sic iā tacita vel
inuidia: a pū ex leuib⁹ cāis originez
trahūt. **N**ō ē. qz gues cāe put frequ-
ci⁹ in vba a scā. pūpūt: nec remanē
solēt in solo cogitatu. **I**git fiorata cō-
scia assuescē dī pncipijs leuib⁹ ob-
statine festuca crescat in flēm. **Q**ui
em̄ ad idigētoez ē facilis. eit ad pccā
pccūoz vt dē pū. 29. **E**t ita de alijs
simili. **D**icit nāz scis thō: qz cūla cō-
quedā in vicijs est: et vnum in ali-
ud redit et amplius ex ipso incendi-
tur. 299. **E**st etiam in iphis quedam
monstruosa genitura: vt contrariū
ex contrario oriatur: sicut dissolutio
ex inuidia. superbia ex auaricia. aē.
Est etiam in iphis salus quidā mō-
struosus quo mirabiliter sibi cohe-
rent ex leuissima causa: et iterum e-
adem leuitate a se mutuo dissiliant.
Sic sub eadem hora luxurie super-
bia displicet et e contra: auaricie se-
iungit accidia. et e contra. **H**ec qui-
uis in seipso. aut in alijs facile ad-
uertere potest. **N**ullum enim stabi-
le fedus inter se vicia hñt. sicut nec
peccatores: qz nulla ratione regun-
tur. sed raptim hinc inde velut amē-
tes collabuntur. **S**ola namqz ca-
thēna nichil et infornitatis colli-
gati per preceps vagantur. **H**inc
vnum atqz idem vitium quod eis i
vno placet in altero displicet. et e-
contra: sine modo numero pōdere or-
dine mensura ac alijs q̄ ad tē pccā-
nent. amicta diiudicant. astruunt.
vel inficiantur. **N**on sic de virtuosis
sentiendum est: qui in omnib⁹ recta
ratione sibi mutuo occurrunt. iunāt.
cedunt. consentiunt. dissentiunt. aē

Post vicia corde siue cogitationis
sequitur vicia oris siue locutionis: nō
q̄ ista inuis n̄ sunt: sed q̄ addāt sup̄
illa etiā officium s̄mōis ad eē.
Et inter hec p̄mum locum tenē vide-
tur litigiu: qd̄ sicut hic capitur oppo-
nit v̄tuti aīcie vel affabilitatis: ad
quā ptinet delectābilit̄ alijs cōuiuere
salua omni honestate et sinceritate.
Dicit notant salua omni honestate:
p̄pter delectationes carnales i quib⁹
bus turpitudine ē: et nōt salua oī
sinceritate: p̄pter vitii adulationis:
qd̄ subdole vel vāe blandi solet. **E**st
siquidē duplex amicitia s̄m p̄m in
ethicis. **U**na consistit p̄ncipaliter in
affectu quo vnus aliū diligit: et hec
coincidet cū caritate: et hec ptinet ad
omne v̄tute. **A**lia ē aīcia q̄ p̄st̄it i
solis extioribus v̄bis vel factis: que
quidē ad hoc ptinet: vt aliquis de cē-
ter se habeat ad illos cū quib⁹ p̄sa-
tur. **D**icit etiā sc̄s thōs 22. q. 113. q̄
ad sapientē ptinet. q̄ delectationem
afferat hijs cū quibus p̄sa: nō qd̄
lasciuā q̄ v̄tus cauet. s̄ honestā: s̄m
illud p̄s. **E**cce q̄ bonū et q̄ iocūdu:
habitāe fratres in vnū. **S**z litigio-
sus ab hac v̄tute deficit: s̄m illd̄ p̄hi-
p̄. ethicor. **Q**ui ad omnia cōtriant̄
cū eius qd̄ ē contristare neq; qd̄cūq;
curātes: discoli et litigiosi vocantur.
Hinc de filijs iacob legit̄ q̄ nō pote-
rāt ioseph quicūq; pacifice loqui. **E**t
apost. thito sc̄bēs aut seruū dei n̄ oī
litigare: s̄ m̄asuetū esse ad omnes.
Hoc etiā natura docet: q̄ oīs homo
naturaliter oī hoī ē amicus: vt dr. 3.
ethi. **E**t dat h̄ doctor sc̄s optimā re-
gulam: qualicūq; aliqñ v̄tiosus et sapi-

ens intētiōe boni p̄mouēdi aut ma-
li excludēdi nunc delectationē affert.
nūc tristationē put rō dictat. **E**t p̄
hoc soluūt plurime instācie tū i the-
ologia q̄ in p̄hia moāti: qñ sc̄i cre-
bro p̄sunt nob leticia et etiā tristicia
āplectēda s̄ amouēda: et ita de alijs
actibus v̄tutū. **N**ō sequit̄ error: illo-
rum q̄ ad alterā p̄tē sp̄ delectādum
putat: ex q̄ pluēs irremediabilē des-
tructi p̄ idiscrētiōem ^{legunt} et a via v̄tutū
corruerūt. **H**ic exiū illd̄ vulgātū p̄bū
iter moāles. **S**ulti dū vicia fugiūt.
i vicia ruūt. **A**dulacō q̄z tūc locū h̄z.
qñ aq̄s sup̄ debitū modū v̄tutis vult
alios v̄bis l̄ fās delectare l̄ ipis placē.
p̄t̄ ianē glām vel p̄t̄ lucr̄ vel ec̄ in
malō: qd̄ s̄n p̄tō nō ē s̄ illd̄ p̄s: deus
dissipauit ossa eorū q̄ hoīb⁹ placent.
Et p̄sa. iij. dicit̄: popule meus qui te
atūm te dicit̄ ip̄i te seducūt. **E**t eze-
i. q̄z q̄ p̄sūt puluillos sub oī arboro.
Iux̄ hūc sensum apost. dicit̄ ad gala.
ij. **S**i adhuc hominib⁹ placerem: x̄pi
seruus non essem. **S**i quis tamen
aliquem velit delectare laudando.
vt ex hoc eum cōsoletur ne in tribu-
lationibus deficiat. vel etiā vt in
bono proficere studeat: vel p̄pter ca-
ritatem nutriendam vt amplius in
ea crescat. aut p̄pter aliquam temp-
tationem periculosa repellendam:
hoc laudabile est et ad v̄tutem aī-
cie ptinet. alijs circūstācijs debi-
tis obseruatis. **P**ost litigium sequi-
tur contentio: que secundum beatum
ambrosium est impugnatio verita-
tis cum fiducia clamoris: et est pec-
catum mortale: vt aperte apostol⁹
dicit ad gal. vltimo. **E**t ij. thi. ij. dicit̄.

Noli vobis pcedere: ad nichil ei utile est: si ad subuersione audientium. Quia tñ cōfessio dicit ipugnatio falsitatis cū debito modo acrimoniē: et hec ē laudabilis: si forte ipsa acrimonia idē aspera locutio ultra debitū modū excreseat et excedat cōuenientiā psonarum et negotiorū: tūc em̄ ē vitupabilis. et putat frequēci⁹ vīale pccm̄: si scādalu ex hoc gñetur pusillorū. Et nō q̄ in iudicio sit impugnatio quo ad veritatē iusticie: in disputatione autē q̄ ad veritatē doctrine. **S**emp̄ ergo hec tāq̄ vtilissima doctrina est seruādā ut si fieri possit p̄ applica mōta per aliā viā ad emendationē vel informacōem primi pcedat. sciz per tenuolētia et longuitatem. et nō cito ad acrimoniā accedatur: q̄ difficulter bene pūt tractari. q̄ p media parte et ex suo gñe amicitie p̄trariāt. Et cōmūit multa mala ex latere et indirecte paritū: et si cū i se iusta sit. **V**enū nāq̄ vitā auferet: nec ad medicinā aptū est si diligētissime et cautiissime tēpet: qd̄ vix piāssimi medici sciūt. **V**irtutes igit q̄ cū vicis in materia pueniūt nō sūt leuē pccā de: et p̄ferā ab impfās. **C**ōfessio em̄ sicut et discordia ē filia inanis glorie: vñ sic difficilimū ē ut q̄s seipm̄ vtuose laudet: sic etiā piformit ut debite cū altero pcedat. **P**ost p̄tione se q̄t p̄uēliat: q̄ et putat frequēci⁹ vobis p̄stis sciz iniuriōsis. **V**n̄ p̄h̄ de q̄ cōuēliōsus d̄t aliq̄s q̄ velox ē et timet vobis iniurie. Et glō. rō. i. d̄t: q̄ p̄uēliōsi sūt q̄ dās vel fās p̄uēliōsis t̄pia inferūt. **E**x q̄ scīs rhōs 22. q. 12. cōcludit: q̄ ex t̄so noīe p̄uēlia etiā in fās d̄t in.

q̄ntū scā h̄nt vim vobis a signorum. **P**onit etiā differentiam inter conuitiū improprium et contumeliā: que oīa ip̄tāt dehonorationē q̄dā p defectū aliam⁹ qd̄ honore p̄mouet. **N**ā q̄ntū ip̄tāt defectū namē: ac si dicat q̄s alteri iniuriōse q̄ sit ceus. **I**mproprium defām nōt necessariō: sicut quis dicat alteri: talis miser fuisti et iuuē te. **C**ontumelia ip̄tāt defectū culpe: sicut q̄s dicat alteri q̄ sit fur. **V**n̄ tamen istoz quādoq̄ pro alio poitur. Et nota hic regulam: q̄ in peccatis verborū maxime p̄siderat debet affect⁹ ex quo pcedunt. **V**nde potest p̄gē q̄ aliq̄s verbi p̄uēij vel p̄tumele alteri dicat: nō animo dehonorādi: si forte p̄pter correctionē vel aliqd̄ huiusmodi. Et hoc quādoq̄ p̄t esse pccm̄ vīale: q̄nq̄ nullū pccm̄. **I**n q̄ tamen necessaria est discretio. ut moderate homo talib⁹ vobis v̄tāt: q̄ posset esse ita gñe cōuitiū q̄ per incautelam platum auferret honorem eius p̄tra quem p̄feret: et tūc posset homo peccatē mōlī etiam si non intēderet dehonorationem alius: sicut etiā si aliq̄s incaute ex ludo alium p̄cūtiens gñit ledat. culpa non caret: aut domū eius incendere aut suēs vel rapto res introrūmittēt. **N**on enim homo minus amat suum honore: q̄ tē possessā. **E**tia debet attēdere ille q̄ iocosum conuitiū p̄ferre dum alios vult delectare: ipsum in quē p̄fert contristet. **V**erum viri religiosi et docti non opus habent huiusmōi eucratia lagitali. videlicet mātia h̄c se mutuo calumpniā d̄t: quasi alia solacia non possint repiri: sed p̄t

alia vba honesta se iocundare so-
lent. Sunt nonnulli naturaliter iocun-
di facile ad primam oris apertione scilicet
dalosa euomant et quasi per textu honesti
solacii pugnacia vba proferunt vnde nobi-
liter tristitiam audientes et quia eo a-
plius quam non habent debitum locum respon-
dendi. Utinam attenderent vellet quod talia si-
bi fieri nollent: tunc quod vicio suum esset
statim pendere absque omni doctore posset.
Dicit ergo secundum philosophum bene iudicari sic
actus virtutis viz eutrapelie: non tamen
venit religiosis et honestis viris:
quorum tota vita exemplar perfectarum
virtutum esse debet. Solent hi sepius
allegare sancti patres illud vulgatissimum
prophetarum medicamentum tractant fablia fabri.
Quid necesse est ad hoc solatiu deuenire
ubi periculum simul exoritur aut facile in
modo excedit: quoniam tot honeste solacia
diuinos habemus. Dicit etiam sanctus
thomas. v. super. quod periculosum quoniam respon-
deri dicitur per si expedire fuerit: ut scilicet
eius audacia repugnet et de cetero
talitudo non acceptetur aut propter bonum mul-
torum quorum perfectus impeditur propter per-
iculositas illatas viris. precipue illis qui
exemplum esse debent: ut patet in super. ex-
emplum 17. Omnia tamen hec mode-
rata sunt per regulam discretionis. Se-
cundum autem est si fieri potest: ut modeste ter-
teatur anima christiana adhuc morbida si
forte lucrari possit. Nam demon de-
monem non expellit: nec vehementia ve-
hemencie facile cedit: quoniam potius in vi-
no deuicta ad aliud se bellum persequitur
accendit. Non igitur dictum est: transio
mollis frangit iram. sermo durus susci-
tat furor. Quamuis ergo res una
multis modis virtuose fieri poterit il-

le modus proferendus est qui securior est si
aliud non obstat. Dicit enim beatus au-
gustinus: quod raro et ex magis necessitate obui-
gaciones sunt adhibende: in quibus non
ut nobis sed ut domino seruiat instemur.
Hic est magis defectus in humano genere:
eo quod paucissimi repunt qui animo suo do-
minantur. Faciles enim ad reddendum su-
mum malum per malo: difficiles ad suffe-
rendum. Qui igitur perumeliam foris equum
sustinere nescit: non dum aperit ad perue-
liam materialiter medicinaliter tribuenda. Ex
quo patet. quod difficilis sit virtus iusticie ad
practicandam: quod et preterit habet perfectam pa-
ciencia: ut scilicet non precedat quod ex animo vi-
dicatio ad alios cohercendos et corri-
gendos quod si perito non esset: si pure propter
iusticiam veram. quod teste abrosio per passio-
nem habet non dedignemur: sed quod perumeliam in
sua propria prouide solet. quod sit dampnum et pe-
na quod per textu huius cohercendis perito infli-
gi debet. Per perumeliam sequitur detractio:
quod ratione sue generalitatis sic enormis
est gloriose per. 22. dicat quod hoc vicio spe-
cialiter pene totum genus humanum per-
dicat. Et est filia inuidie: et diffinit sic.
Detractio est demerito aliene fame per
occulta vba. Dicit non est demerito a-
liene fame: quod ad hoc ordinat per suam
rationem: siue vera siue falsa. quod dicat. Di-
cit etiam per occulta vba: non quod de simpli-
citer. si per perorationem ad eum de quo di-
citur: quod eo absente et ignorante dicunt
etiam si tota multitudo audiat. Unde ex
hoc sanctus thomas 22. q. 13. sunt rationes.
quod od sit minoris culpe quam contume-
lia: quod perumeliosus conatur auferre
honorem et videtur prouide per primam detrac-
tio autem videtur ipsum et auferre famam. Mai-
or est autem honor quam fama: et

minus p̄brosū ē occulte loq̄ mala
q̄ apte in faciē spuē: aut iactare in
iurias. Et q̄uis hac rāōe sit minus
peccatū: tñ ratiōe gñalitatis et si
mulatōis ē multo p̄iculosius: et fal
lit frēq̄ntius tā loquente q̄ audien
tem p̄pter sui subtilitatē. **Uñ** q̄ direc
te est cōtra caritatē: ideo etiā est mor
tale peccatū ex suo genere. **Et** habet
hei q̄druplicat: vno^o q̄n falsum ip̄it
altē. **Secūdo** q̄n p̄cām adauget suis
v̄b̄. **Tercio** q̄n occultū reuelat: x^o q̄n
id qd ē bonū dicit mala intēōe scūz.
Indirctē etiā sit. vel negando bonū
alteri: vel maliciose reticēdo ā mi
nuēdo. **Habet** etiā hoc malū ānerū.
q̄ cōmaculat audientes: vñ si aliq̄s
detractiōēs audiat absq̄ resistētia
videt̄ det̄tori p̄sentē vñ sit p̄iceps
p̄ci eius. **Et** si qdē inducat eū ad de
trahēdū. vel saltē placeat ei detrac
tio p̄pter odium eius cui detrahitur:
nō minus peccat q̄ detrahēs et q̄z
magis. **Unde** bernardus. **Detrahē**
ā detrahētem audire: quid hor̄ dāp
nabilius sit n̄ facile dixerim. **Si** ve
ro nō placeat ei peccatū. s̄ ex timōe
vel n̄gligētia vel etiā verecūdia qdā
dimittat repellere detrahētem. pec
tat qdē: s̄ multomin⁹ q̄ detrahēs
et p̄lexq̄z remaliter. **Quādoz** p̄t hoc
etiā eē peccatū mōrle: vel p̄pter hoc
q̄ alian ex officio inābit detrahēte
corrigē. vel p̄pter aliqd̄ p̄iculū quod
audies nouit p̄sequēs: vel p̄pter ra
dicem. q̄ timor hūmā⁹ q̄z potest esse
peccatū mortale. **Debet** igit̄ audiens
resistē det̄tori arguēdo ipsum de
hoc qd̄ peccat fū detrahēdo: vel saltē
ostendere q̄ ei detractio displiceat p̄

tristitiam faciei. s̄m q̄ dicit p̄u⁹ r̄:
etiā q̄uis v̄z eē sciat quod dicit.
Habet etiā hoc malum detractio:
q̄ scdm̄. ḡg. mentis oculum exteant.
Quia em̄ homo letatur in sententia
oris sui ut dicit p̄b̄ioz x̄ v̄: inde est
q̄ ille qui detrahīt incipit magis a
mare et credere qd̄ dicit: p̄ cōseq̄ns
p̄ximū magis odire et sic magis re
cedere a cognitiōe veritatis. **Non** ergo
mix est q̄ ap̄. de rō. i. q̄ detracto
res deo odibiles sūt: q̄ est ip̄a vitas.
Et q̄ in toto gñe hūano pauci iuei
ūt q̄ ābulāt p̄ viā salutis. et stul
toz infinitus ē nūc: ideo n̄ ē mirū q̄
eē pauci hec adūtāt. ut v̄z conēt h̄
p̄iculū vitāe: q̄m̄q̄ de studiofissi v̄i
et in v̄tutibus p̄batissimi. lau labili
tate lingue ā v̄z ā n̄ oīo ex toto eua
dere potuerūt. **Hic** oritur noua dif
ficultas. **Videt̄** em̄ seq̄ ex sup̄d̄is: q̄
nō sit possibile ut hec tria vicia saliz
suspiōez p̄tueliā et detractiōez quis
eua dē possit. n̄ forte p̄ solā fugā. **Pro**
bat̄: q̄ si volo oīa in meli⁹ it̄ptai cōi
suspiōez vel ad m̄⁹ exarsare a tāto:
tūc si audieō detrahēte n̄ deo eū at
guē ne iurrā p̄tueliā. dicēdo. **ta**
le. cōtradictē m̄ p̄scia mea q̄ sit v̄i
ose loq̄ posse aliq̄z mala alē⁹ eo ab
sentē⁹ sub hac tenuolēcia it̄ptari
tuci⁹ deo oīa talia. ne arguēdo p̄di
ter: a sic nūq̄ eit locus ā tēp̄ resistē
di detractiōib̄. qd̄ ē absurdū. **R̄. d̄**
q̄ h̄ac difficultatē oēs morales ad
mittūt: q̄ virtus ē c̄ta difficilia. **Si**
em̄ vitāe volu⁹ suspiōez et cōtueliā.
facile incidimus in adulationem: et
extra: si volu⁹ arguē delinq̄ntes. fa
cile incidim⁹ p̄dcā vicia. a sic de alijs.

Unius enim virtuti morali propinqua
sunt duo vicia ad minus scilicet extre-
ma et alia plura a latere hinc et in-
de. Sed ob hoc non est simpliciter dicen-
dum quod una virtus contrarietur al-
teri quasi non sit possibile inuenire
medium vniuersaliusque tali pacto quod v-
num non impediatur aliud quam uis
difficiliter. Delemus ergo aduerte-
re diligenter an sint grauia crimi-
na que dicuntur ita ut primo audi-
tu tollant famam eius de quo dicitur
tunc vel an sint leuia. Si leuia sunt.
omn non est periculum audienti sicut
nec illi de quo dicuntur licet possit esse
periculum dicenti propter corruptam
intentionem aut aliquid aliud. Si
sunt grauia debet primum attendi per-
sona loquens talia quod si disciplinata
fuerit et timore vite non est festi-
nandum ut ei resistatur quod talis pre-
sumitur non sine causa loqui. Si fu-
erit omnino peruersa et male vite
sicut sunt homines infames non est
iterum periculum audienti quod tales
sunt moraliter mortui nec digni ut
respondeatur eis nisi saltem iocose. Om-
nes enim sciunt quod tales non recipiunt
ad testificandum etiam sub iuramento
quoniam minus ex relatione leui. Sed
si persona loquens talia fuerit medio-
cris per ut in plurimum contingit ita quod pre-
sumit posse decipi et decipi tunc maior
difficultas occurrit eo quod non sine
magis necessitate delicta primi sunt
reuelanda que honesta fama tollunt quod
uis sint vera. Respondendum est igitur primo an
loquens habeat hoc ex consuetudine ut
mala aliorum sine causa proferat. Se-
cundo an in loco tali et tpe et coram

talibus loquitur ut resimulit credat quod
melius sit talia loqui quam reticere. Ter-
cio an id quod loquitur sit publicatum an
non quod tunc non debet permitti regu-
la saluatoris de correctione fratrum
que ponitur Mat. 18. Quarto an loquens
sit motus ira aut displicencia vel
inuidia aut infestus. Quinto quibus eci-
am ille sit contra quem talia dicuntur ne
forte tante sit malicie ut contra bonum per
eum detestum patiatur suum in spiritualibus sunt
temporalibus. Hec et alia diligenter consideranda
tamen statim indicat an approbandum vel re-
probandum sit deum illud quod mala propter com-
mendat. Si autem in dubio utrum sit face-
te audires dicere quod teneat in talibus loqui
bus facilius peccatum euenire possit et ob hoc
cauti tace dum adest. Ob has et similes
difficultates sancti patres eloqui uerunt se
a communi societate hominum apud quos sepe mul-
ta periculosa crimina sunt timore sunt. Post
detractionem sequitur susurratio que hoc ad-
dit super eam quod inter amicos discordia sei-
nat et ergo est peior quam ipsa detractionis
vel etiam contumelia quod amico fideli nulla
est opatio ut dicitur ecclesiastici 6. Dicit enim sanctus
thomas 22. q. 1. 8. quod optima fama ad
hoc maxime necessaria est ut homo perdo-
netur ad amicitiam habeatur et secundum philosophum
s. eth. Sine amicis nullus hominis reli-
qua bona eligeret viuere. Et amicus pro-
ualet bonis fortune quod in infortunijs
refugium est ad amicos. Ex quo sequitur ut ibidem
dicitur quod etiam melior est amicus quam honor et
amici quam honorari. Quia ergo regula
est quod peccatum in proximum tanto est grauius quan-
to per ipsum maius noxium est primo
infertur ideo sequitur quod susurratio que ami-
cos sepat est peior quam detractionis aut
contumelia que famam et honorem tollit. Nec

obstat qd aliqui de ttor l' cōtueliosus
prioā loq̃t qd susurro: qd fīs dat spe
cie actui moali. **P**essi⁹ at finis susur
rois a caritati dirce cōtrī⁹: ut dr pū
• vi⁹. **D**eīho ec pōt it pēta locutōis: a
ē qñz wiale. qñz mōle pām vt dr. s.
thō. 22. q. 17. **E**t dēt a subsannacōe
in mō hū in fine: qd ato itēdūt pfusi
onē sū erutescēciā pprimi. sub rōelu
di et puipehōis. **S** hoc facit derisio
ore vbiis a cachimis. subsannacō autē
nasō rugato: ut dr glō. sup illd ps
q̃ habitat i celis ridebit eos. a. d. s. es.
Quādo ei aliq̃s malū alī⁹ irridz qñ
oīo nō sit curandū de ex pl⁹ pētat qd
si pūeliā i ferret. **N**ō ē qd plus puipe
dit pprimū q̃ i ludo ei⁹ malū accipit
qd q̃ seriose. **E**t sic pz qd q̃ue ē pām ir
risōis. **E**t vltra hoc ē adhuc gra
uius. si in illum fiat cui reuerentia
debetur: a eo mai⁹ quo maiori hono
re dign⁹ ē: sicut de⁹et dīna. parētes.
flatū. iusti. docti. a. c. **I**lla at derisio q̃
iocose inter aīcos de puiis sei solet. a
nullū a leue pām ē. et qñqz ad vtu
te ludi p̃t referri: licet in his fiat et
in supdās vicijs caucio ē adhiben
da. **M**aledcō qz ad pēta lingue per
tinet: et sit qñ pñūciatur malū pēta
aliquē vel ipcā do vel optā do: qd p̃te
repñnat caritati q̃ diligi⁹ pprimū. no
lētes bonū ipi⁹. **E**t ita p̃ suū ge⁹ est
pām mōle: et tāto gūi⁹ quāto pso
nā cui maledici⁹ magis amaret re
uerēi tēmur. a. c. **C**onfigit tamē vbiū
maledcōis platū. eē pām wiale: vel
ppter puitatē mali qd q̃s alī male
dicēdo ipcāt: vel ec ppter affcām ei⁹
q̃ pferet maledcōis vbiū ex leui mo
tu. vel ex ludo. a ex surrepōe aliq̃ v

ba pferet: qd pēta vbiū marie ex af
fectu pēsanē. **T**imoratos tamen vi
ros de qz oīo dissuēscere hāc leuitatē
maledicēdis: sicut et conuiciandi. a. c.
Dicit ec. s. thō. 22. q. 16. qd maledic
tio ē mīor qd pēdā q̃tuor viciā: qd illa
dicūt malū culpe a sub rōe culpe: hec
malū pene a sub rōe pene. **S**unt ec
quedā maledictiones in sacra scrip
tura q̃ ad vutē ptinēt: vīz deus. 21.
Job. 3. **M**at. xij. a. c. **Q**ue ad hoc ten
dūt ut bonū ex illis se q̃t: sciz gloria
dei. iusticia pseueras. emdacō pāoz.
pñūciatio futuroz. significātia q̃clor.
Mēdatiū hīc ad pēta lingue spec
tat: et ē tplex: sciz pñiciōsū. officiōsū
a iocōsū. **E**t nō p̃ scām thōz 22. q. 110. qd
mendaciū qñz ē in vbiis. qñz in fās:
et quōcūqz fiat hū ē pām. qñz wiale
qñz mōle. **P**er miciofū ei eo qd dīcte
cōtrariat caritati semp ē pām mōle.
Alia autē sūt viciālia ex genē suor
possunt tamē fieri mortalia per acci
dēs: vīz ppter scādālū aut aliq̃d ali
ud. a. c. **M**ēdatiū ergo ē malū ex ge
nere: et ergo nullo mō potest esse bo
nū et licitū. **E**st em actus cadēs sup
indebitā materiā: qd innaturale ē et
indebitū qd aliq̃s vce significet id qd
nō habet in mēte. **E**t iō ec p̃ hīs. dr. g.
eth. qd mēdatiū ē p̃ se pui et fugien
dū: vīz at ē bonū et laudabile. **N**on
ergo nūz qd xpīais oib⁹ phitet omē
mēdatiū: dicēte sc̃ptuā. eccl. 1. **N**oli
velle mēti oē mēdatiū. **D**ividit etiā
mēdatiū p̃prie p̃ sui rōez i duos: sciz in
mēdatiū qd cōscēdit vicitatē i mai⁹ qd
p̃fiet ad iactātiā. **E**t in mendaciū
qd deficit a vicitate in minus qd p̃ti
net ad promiā. ut dicit g. eth. **E**t sic

patet qd mendaciū directe opponitur
vūti veritatis siue veracitatis: sūm qm
aliq̄s dīr verax. Veritas em̄ eq̄litas
quedā est sicut et iusticia: cui opposit̄
magis et min⁹. Unde nō qd de hīs
duob⁹ vicijs est sciendū q̄ ad gra-
uitatē et leuitatē culpe sicut de men-
daciō: hoc tñ habent speciale cū qui
busdā alijs vicijs: qd possunt simul
et semel in vno actu inueniri. Unde
nichil phibet aliq̄s sūme instabilē
esse et sūme immanis: quasi sem-
per contra rectā rationem noua cu-
piētē: et in q̄bitet p̄tūmāciē pmanē-
tem. donec recte rationis cōsultatio q̄es-
cat. Viciū em̄ talem habet naturā.
qd recte rationi semp reluctat: neqz
illa iubente p̄trariū agē cessat. Sic
iactācia et promia i v^o actu repiūt:
iux illud **Mat. 6.** Eximināt facies
suas: vt appareāt hominibus ieiū-
nātes. Et quidam ambulātes in re-
ligione angelorū motu inanis glorie
mimis se deponūt: negantes bona q̄
habent. dicentes mala q̄ nō habent:
q̄tenus hac occasione spūalit̄ glōsi-
hateant. Hī omnes simul incurrūt
viciū promie et iactancie. tamē sūm
diuersa: et ppter hoc grauī⁹ pccāt.
Unde et philoso⁹ dīc in 8°. et hī: qd et
sup̄habūdantia et valde defect⁹ iac-
tanciū ē. Ppter quod et de augustio
legit. qd neqz vestes nīs p̄ciosas neqz
nīs abiectas hīre volebat: qd i v^o qz
homines suā gloriā q̄runt. Promia
tamen est sūm se min⁹ culpabilis qd
iactancia. Sunt etiam adhuc aliq̄
alie male soboles siue pccā q̄ linguā
maculā: sciz stultiloquiū. multiloqū
et scurrilitas: q̄ ponūt filie gule. Si.

tut em̄ videmus in ebosis qd inordi-
nata leticia replent. sūm illud. ij. es-
dre ij. vinū omnē mentē pūt in se-
curitate et iocūditate: ideo etiā absqz
ratione vba multiplicāt: q̄z fatua
q̄z inhoneſta pferēdo. Et qd tot
sūt mala q̄ ex lingua pueniūt: ideo
sancti p̄res q̄ studiosissime p vūti-
bus acquirēdis sudarūt. ppetuū si-
lenciū suis sectatorib⁹ seruandū p
saluberrima regula statuerūt: q̄ten⁹
hac occasione viciū lingue tēparēt:
que int̄ omnia membra labilissima
est et difficilime gubnabilis. Et licz
multa bona p lingue officiū si bene
regat̄ pueniūt: maluerūt tñ illis
ppter anxiū piculū carere a se in tu-
to silentio suare: qd bona loquendo
alios edificare ac seipos a vūtum
culmine p̄cipitare. Ultra omnia hec
adhuc restat pessimū viciū lingue
sciz blasphemia: q̄ adeo gr̄uis est vt
sancti dicāt qd omne pccm̄ cōpatum
blasphemie leui⁹ est. et incipit hī du-
ratqz in eternū. sicut cōtra caritas hī
incipit et in p̄ia p̄ficiūt. Tam gr̄uis ē
lues hī pccā. vt nūq̄ possit esse reial⁹
hī semp mōlis: qd ex malicie p̄ceptu
pcedit. Et fit trib⁹ modis: sciz cū att-
buit deo qd ei nō puenit: et cum ab eo
remouet qd ei puenit: et cū attribuit
creature qd deo app̄iat. Cōt̄ enim
blasphemia dīnum hōrē q̄ntū potest
detestari et impedire: nō solum scdm
veritatē intellcūs. s̄ etiam sūm p̄ui-
tatem affūs. Illa etiā blasphemia
que fit in scōs ex consequenti in deū
redūdā: q̄ ē omniū scōz corona et glo-
ria. Sed qd pauci sūt q̄ ad hāc mē-
surā infeliciſſie p̄uitatis p̄gunt: iō

ultra de ipsa loqui ad pñs ē inutile. **De**
de cetera si placet i 22. q. 13. Dicit qz
origenes. qz is q i sumo pfectoqz gdu
extiterit nō ad subitū euacuat ā de
adat: s; paulatī. ac p ptes eū decidē
nāc ē ac. **De** scis thōs ubi sup sa
tis approbaē videt: qz raro alit fit ā
nū qz qz uis ppter liberi arbitij muta
bilitatē alit fieri possit. **Hec** de vicij
lingue sufficiat. **Sequitur** nūc vidē
de vicij oppositis paci pñtētib; ad
opz qz sūt scisma. bellū. rixa. et seditio.
Scisma em a scissura nomē accepit:
ut p. dicit. **Et** p. aug. scisma ē eadē o
pinantē atqz eodē ritu colētē q ceteri:
solo pgregaōis delcāri dīsidio. **Un**
p; p. scām thōm 22. q. 39. qz vicij scis
matis dirē et p se opponit vnitati
qm caritas facit: q nō solū alterā p
sonā alteri vnit spūali dilāōis vi
culor: s; eē totā eccliam in vnitatē spi
tus q ē vnitatis pncipalis. **Un** p. p. rie
illi dicūt scismatici q se spōte et ex in
fētione ab hac vnitatē sepāt. **Et** qz
eadē rōe qlibet ptiualis vnitatis. sū
prochialis siue collegialis sū cūctū
alā alia qāqz i xpi noīe pgregata
ex eadē caritate depēdet: ideo sicut pñ
cipalit illi dicūt scismatici. q subesse
nolūt vicario xpi id est sumo pōtifici
et q mēbris ecclie ei subias cōicāē re
cusāt: ita secundario illi q suis platis
obediē nolūt ac collegijs suis cōicāē
renuūt. scismatici sūt iudicādi. **Hij**
sūt qui segregāt semetipsos aiales
spm nō hñtes: sicut i cāonica iude dr.
Ex qz vlti 9 p. qz illi qz cōn bonū v
tutis agūt. q ex leui displicētia ipa
ciēter et quādā significātia cōez socie
tatē deserūt. enā q ad religiosa sola

cia sū honestas recte acōnec. ut tali
pacto se qñ vidicēt de iurijs sibi il
latis. **Cētur** em qlibet delcābilit con
uiuē primo suo maxie cū q scē pñsa
cōis votū emisit. **Et** p. dca vterabiliū
patz sic totā vitā suā instituit qlem
se pmo die pñtaueāt. **Ret** totā con
gregaōem pñlit ā muliebrit deserē
vel etiā cōstāē. s; vtuose in bō malū
supare. **Ut** em cassia 9 dr. vicia nō ai
rāt si a fātz societate qz abscedat:
s; oz eos hñit lemā. q. 20. Bellū etiā
paci adūsāt: et est qñz licitū qñqz il
licitū de quib; nichil ad pñs. **Sz** qñ
tum nūc sufficit. hoc culpatur in hōi
bus maxime bonivoluntatis aut ti
morate vite. qz aliquādo nimis dure
psequūt causas suas: videlicet per
viam iuris aut qrelas min; nēa
rias: ex quibus sepe multa peccata
oriūtur. **Et** iō. Eccl. 18. dicitur. Absti
ne te a lite: et minues peccata. **Et** do
minus. Mathei. v. et. Luc. 6. dicit.
Qui te percussit in maxillam vnā:
prebe ei alterā. **Istud** est valde secu
rum consiliū: multumqz meritorū.
Vindicta autem licet iusta quādoz
fictamē est nimis difficilis. pñculosa.
insecura et modici ā nullius meriti.
Hinc apostolus qñdam increpat. qz
ita iperfecti adhuc essēt qz cōn se mu
tuo in iudicio cōtēderēt. a nō magis
iniuriā acciperēt. ut dr. i. cor. vi. Om
nes em illi actus q a pfecta virtute
deficiūt p spēm suā sūt act; ipfōis:
scz litigare. vxorē ducere. sua retinē.
vinum bibere. carnes comedē cū fili
bus: licet p. Augustinū qñqz talia e
ciā a pñs fiant sine diminutōe vtu
tis ppter aliqz causam. **Proitas** etiā

ad bellandū viciosa ē scdm illd. ps.
Dissipa gentes q̄ bella volunt. Hinc
rō. xij. dicit. Non vs defendentes ka-
rissimū: date locū ire. Noli vinci a
malo: vince i bono malum. Et bre-
uiter valde pfectoz est non delectai
in malo altius qui iniuste sibi ma-
lum intulit. Nec aliquis excusatur si
malum intedit illius qui sibi iniuste
intulit malum: sicut non excusat ali-
quis p hoc qd odit se odientem. Inq̄
tum ergo iniuria in aliquem illata
ad eius psonam ptinet: debet eā to-
lerare patienter si expediat. Inq̄tū
vero vergit in dehonorationem dei ā
noaumentū p̄riū debet cū magna
cautela expiari: qd vt dictū est vin-
dictio est virtus multum difficilis.
Vid. 22. q. 108. In hoc em virtus vin-
dictiois p̄sistit. vt hō p̄oēs cāustati-
as debitā mēsurā in vīdicando p̄-
uet: etiam vbi certus ē qd iuste vin-
dicte locus sit. Rira fm p̄p. a ritu cū
no dicit: vnde rixosus ille ē qui sem-
per patius est ad cōdicēdū: iurgio
delectat et puocat p̄tendentem a ul-
timū verbum h̄re cupit. Sicut thōs
22. q. 21. addit. qd vltra hoc etiā ad-
dit p̄radicem in factis fm glosam
gal. 5. vbi dicit qd rixe sūt quādo ex
ira iniucē se patiūt. Et ideo rira vi-
det esse qd dā p̄uatiū bellū. qd inē pri-
uatas psonas agit. Nec ex aliq̄ pub-
lica auctoritate s̄ magis ex iordina-
ta volūtate. Et ideo rira semp impo-
tat peccatū. Et in eo qd quī altē in-
uadit iniuste est peccatū mōrle. In-
ferre em noaumentū p̄rio etiā ope
manuali. non ē absq̄ peccato mōrli.
In eo autem qd se defendit. potest esse

sine peccato. et q̄q̄ cū peccato vici-
li. a q̄q̄ etiam cum peccato mōrli. p̄-
diuersū motum animi eius a diuer-
sum modum se defendēdi. Nam si so-
lo animo repellendi iniuriā illatam
et cū debita modēratione se defendat:
non est peccatum. Si vero cum ani-
mo vindicte vel odij vel cum excessu
debite modērationis se defendat sem-
per est peccatum: s̄ veniale q̄dem q̄
aliq̄s leuis motus odij vel vindicē se
immiscet. vel cū nō multū excedit mo-
deratam defensionem: q̄zle aut q̄
obfirmato animo in impugnantem
insurgit ad eum occidendum vel eā-
am grauitē ledēdum. Hec rira fili-
a est ire: vt dicit ḡg. 21. mō. Et idē in-
nuē p̄p. v. vbi dicit. Vir iracūdis
id est ira ple: puocat rixas. Qui at
caute p̄uersari nouit ab huiusmodi
se custodiat: ne in ignem eius ligna
struat. *Capitulum 22.*

Seditio discordiā ip̄ortat multi-
tudinis ciuilis. in tantū vt ad
pugnam se ip̄arent: a ptinet ad eos
q̄ contra iusticiam a cōe bonū huius-
modi discordiam p̄stant. Et ē sem-
per mōrle et grauissimū peccatū vt
dicit sc̄s thōs q. 22. qd ex malicia p-
cedit et bonū multitudis qd diuini
est qd vnius p̄turbat. Vnde seditio
sue fm p̄p. dicit qd dissentionem ani-
moz facit et discordias gignit. Et fm
glōm ij. cor. xij. applicat iste termi-
seditio ad tumultus populoz: qui ad
pugnam vel uadunt vel se ip̄arant.
Et nota qd sicut non dicit rixosus qd
iuste se defendit p̄tra vnū: sic etiā nō
dicunt seditiosi qd contra seditiosos
re publicā defēdūt. Ceterū vid. v. sup.